

LIETUVOS SVEIKATOS MOKSLŲ UNIVERSITETAS

KAUNO MEDICINOS UNIVERSITETAS

PATVIRTINTA
Kauno medicinos universiteto
Senato
2004 m. gruodžio 17 d.
Nutarimu Nr. 3-11

ATNAUJINTA
2013 m. gruodžio 20 d.

**LIGA/NEGALIA ŠEIMOJE: PSICHOSOCIALINIAI ASPEKTAI
IR JŲ ANALIZĖ**

DOKTORANTŲ ROS STUDIJŲ DALYKO PROGRAMA

Dalyko programos koordinatorius:

Socialinių ir humanitarinių mokslų katedros docentė, dr. Rūta Butkevičienė
padalinio pavadinimas, vadovo pareigos, pedagoginis vardas, mokslo laipsnis, vardas, pavardė parašas

Padaliniai, dalyvaujantys dalyko programoje:

1. Socialinių ir humanitarinių mokslų katedra, ved ją prof. habil. dr. Leonardas Rinkevičius
padalinio pavadinimas, vadovo pedagoginis vardas, mokslo laipsnis, vardas, pavardė parašas

2. Reabilitacijos klinika, vadovas prof. habil. dr. Aleksandras Kriščiūnas
padalinio pavadinimas, vadovo pedagoginis vardas, mokslo laipsnis, vardas, pavardė parašas

3. Geriatrijos klinika, vadov prof. habil. dr. Vita Lesauskaitė
padalinio pavadinimas, vadovo pedagoginis vardas, mokslo laipsnis, vardas, pavardė parašas

4. Slaugos ir reabilitacijos katedra, ved ją doc. dr. Aurelija Blaževičienė
padalinio pavadinimas, vadovo pedagoginis vardas, mokslo laipsnis, vardas, pavardė parašas

Kaunas, 2013

Dalyko programos duomenys

Moksl. sritis	Biomedicinos mokslai
Moksl. kryptis (kodas)	Slauga – 10B; medicina – 06B; visuomen. sveikata – 09B
Dalyko pavadinimas	Liga/negalia šeimoje: psichosocialiniai aspektai ir jų analizė
Programos apimtis	160 val. (6 ECTS kreditai)
Paskaitos	44 val.
Seminarai	36 val.
Savarankiškas darbas	80 val.

Dalyko programos rengimo grupė

Eil. Nr.	Pedagoginis vardas, vardas, pavardė	Pareigos	Telefonas (darbo)	Elektroninio pašto adresas
1	Rūta Butkevičienė	docentė	868681204	ruta.butkeviciene@lsmuni.lt

Dalyko programos aprašas:

1. Dalyko programos poreikis

Šio studijų dalyko svarba ir poreikis slaugos, medicinos, visuomenės sveikatos krypties doktorantūros programose grindžiamas holistinio požiūrio asmenį ir jo sveikatą tyrinėjant. Šis požiūris atsispindi interdisciplininėje tarptautinėse studijose bei praktikoje. Asmuo yra biopsichosocialinis visuma, neatskiriama savo aplinkos, pirmiausia – šeimos dalis, todėl sveikatos sutrikimas turėtų būti suvokiamas, analizuojamas ir pagalba planuojama vertinant biomedicininis ir psichosocialinius asmens ir jo šeimos funkcionavimo aspektus. Tokios analizės tendencijos jau pastebimos Lietuvos biomedicinos, ypač slaugos mokslų krypties tyrimuose, tačiau reikalingas gilesnis ir kryptingas ligos/negalios poveikio asmeniui ir šeimai teorinis ir mokslinis pažinimas. Lietuvos ir tarptautiniai moksliniai darbai analizė rodo, kad ligos/negalios matyti turėtų būti matoma ir vertinama ne tik mikro, bet ir macro veiksmų kontekste. Šio dalyko studijų programos seminarai numato galimybes doktorantams plačiau suvokti ligos/negalios dinamiką ir susisteminti jau turimą informaciją šia tema.

2. Dalyko programos tikslas: gilinti doktorantų žinias ir gebėjimus pažinti, analizuoti ir kritiškai vertinti šeimos funkcionavimo ypatumus ligos/negalios šeimoje atveju.

Baigiamieji dalyko studijas doktorantai:

- Žinos šeimos dinamiką ir mokėti kritiškai vertinti ją taikant mokslinius veiksnius ligos/negalios atveju;
- Mokėti atpažinti ir analizuoti šeimos psichosocialines problemas ir poreikius ekologinės sistemos perspektyvoje (micro, mezo ir macro lygmenyse) kontekste;
- Gebėti analizuoti ir interpretuoti mokslinius tyrimus, orientuoti šeimos funkcionavimą ligos/negalios atveju, rezultatus ir numatyti tolimesnes galimas tyrimų kryptis;
- Gebėti apibrėžti ir vertinti savo mokslinius tyrimų sritis ir jų praturtinti naujomis teorijomis bei moksliniais tyrimų rezultatais;
- Gebėti mokslinius tyrimų rezultatus taikyti pagalbos šeimai planavime siekiant harmoningo šeimos funkcionavimo ligos/negalios atveju.

Medicinos, slaugos, visuomenės sveikatos doktorantūros studijų dalykai tiksliai orientuoti biofizinius sveikatos ir pagalbos pacientui aspektus. Šis tyrimo dalykas papildo esamas programas dviem aspektais: 1) dalykas skirtas psichosocialinių ligos/negalios poveikio analizės aspektų analizei; 2) dalykas apima ne tik paties paciento, bet ir artimiausios jo aplinkos – šeimos funkcionavimą.

3. Dalyko programos sandara, turinys ir studijų metodai

160 val. – 6 ECTS

44 val. paskaitos; 36 val. – seminarai; 80 val. savarankiškas darbas

4. D stytojai (priedas Nr. 2)

5. Metodinis dalyko programos aprašymas (priedas Nr. 1)

6. vertinimas

Suminis balas: 100% balo sudaro: 40-50% auditorinio darbo + 20-30% savarankiško darbo + 20-40% baigiamojo teorinio ir praktinio patikrinimo.

TEORINĖ DALIS

Eil. Nr.	Paskaitos pavadinimas	Trukmė	D stytojas
1	Negalios sampratos principai: nuo asmeninio požiūrio iki politinio lygmens. Negalios raida	3 val.	A. Kriščiūnas
2	Visuminis ligos/negalios dinamikos šeimoje suvokimas. Ligos/negalios ekologija	3 val.	R. Butkevičius
3	Šeima kaip socialinė ir sveikatos sistema: funkcijos, vaidmenys struktūra, vertybės, raidos tarpsniai	4 val.	R. Butkevičius
4	Liga/negalia kaip stresorius šeimoje. Sergančiojo ir šeimos vaidmenys ir elgesio analogija	3val.	R. Butkevičius
5	Streso modelis šeimoje ir reakcijų apsprendžiantys veiksniai	4 val.	V. Grigaliūnienė
6	Vaiko ligos/negalios poveikis šeimai micro ir macro lygmenyse	2 val.	R. Butkevičius
7	Vaiko ligos/negalios poveikis vaiko raidai ne galintis atveju ir vaiko ligos/negalios atveju	3 val.	A. Zaborskis R. Butkevičius
8	Šeimos adaptacijos stadijos. Šeimos gyvenimo kokybė.	4 val.	R. Butkevičius
9	Asmens ir šeimos ligos/negalios veikos mechanizmas. Aktyvi, pasyvi ir kognityvinė veikla	3 val.	R. Butkevičius
10	stipri sias puses orientuota šeimos analizė ir pagalbos šeimai perspektyva	3 val.	R. Butkevičius
11	Psichosocialinės paramos šeimai tipai. Šeimos paramos šaltiniai.	2 val.	R. Butkevičius
12	Šeimos su ne galiaisiais (sergančiais lėtinėmis ligomis) poreikiai ir mokslinės analizės kryptys. Šeimos sveikatos ugdymo programos	3 val.	A. Zaborskis
13	Kokybinaio tyrimo metodai šeimos psichosocialinės situacijos analizei	2 val.	R. Butkevičius
14	Šeimos-specialistų santykiai ir jų taka šeimos adaptacijai	3 val.	J. Macijauskienė
15	Socialinė ir sveikatos politika ir šeimos sveikata	2 val.	R. Jurkuvienė

TEORIN -PRAKTIN DALIS

Eil. Nr.	Seminaro temos pavadinimas	Trukm	D stytojas
1.	Poži rio negali ir ne galiuosius tendencijos šiandienos visuomen je: teorija ir realyb (diskusijos)	3 val.	A. Kriš i nas
2.	Debatai ne gali j integracijos pozityvi ir negatyvi aspekt tema	2 val.	A. Kriš i nas
3.	Šeimos funkcionavimo analiz : šeimos strukt ra, funkcijos, vaidmenys, vertyb s micro ir macro kontekste (asmenin s patirtis ir jos analiz)	4 val.	R. Butkevi en
	Šeimos veikos modelis ligos/negalios atveju (interviu su šeima rezultat aptarimas)	4 val.	R. Butkevi en
	Teorij aiškinan i ligos/negalios poveikio šeimai analiz ir aptarimas	3 val.	R. Butkevi en
	Savarankiško darbo Nr. 1 pristatymas : “ <i>XXX liga/negalia šeimoje: poveikis, poreikiai, pagalba</i> ”	4 val.	R. Butkevi en
	Atvej analiz	3 val.	R. Butkevi en
	Psichosocialin s paramos šeimai (tam tikros ligos/negalios atveju) tyrin jim ir paramos kryptys ir b dai užsienio šalyse (micro, mezo ir macro lygmenyse)	4 val.	A. Zaborskis
	Psichosocialiniai pagalbos šeimai aspektai Lietuvos sveikatos prieži ros staigose: pareigybi aprašai, komandinio darbo organizavimas	3 val	J. Macijauskien V. Grigali nien
	Sveikatos apsaugos ir socialin s politikos organizavimo ir pl tros kryptys pagalbos šeimai kontekste	2 val.	R. Jurkuvien
	Savarankiško darbo Nr. 2 - pristatymas: “ <i>Mokslini tyrin jim , apiman i ligos/negalios dinamikos šeimoje klausimus, analiz s kryptys ir rezultatai</i> (pagal kiekvieno doktoranto mokslini interes srit).	4 val	R. Butkevi en
	Individualaus tyrimo plano šeimos situacijos analiz s tema sudarymas ir aptarimas.	4 val	R. Butkevi en

SAVARANKIŠKAS DARBAS

Tema	Trukm
<p>Savarankiškas rašto darbas Nr. 1</p> <p>“XXX liga/negalia šeimoje: poveikis, poreikiai, pagalba”</p> <p><i>Turinys</i></p> <p>Doktorantai pasirenka vieno tipo lig ar negali (pvz., epilepsija, cukrinis diabetas, klausos, regos, jud jimo , psichikos negalios), kuri atitikt arba b t artima j mokslini tyrin jim sri iai ir atlieka šeimos funkcionavimo analiz pasirinktos ligos/negalios kontekste. Šis savarankiškas darbas tur t apimti tokius analiz s aspektus: teorin ligos/negalios nagrin jimo pagrind , mokslini tyrin jim aspektus orientuotus psichosocialin asmens ir šeimos funkcionavim šios ligos atveju ir esam pagalbos sistem asmeniui ir šeimai. Studentai darbe pateikia</p>	20 val.

<p>galimas psichosocialin s pagalbos kryptis. Šis savarankiškas darbas turi b ti paremtas mokslin s literat ros analize, ir interviu medžiaga su specialistais dirbaniais sveikatos prieži ros ar socialin s pagalbos staigoje skirt XXX ligos/negalios pacientams ir j šeimoms</p> <p>Darbas atliekamas raštu pagal iš anksto d stytojo pateikt darbo atlikimo strukt r ir klausimus. Studentai darb parengia raštu. Darbas pristatomas ir aptariamas grup je seminaro metu.</p>	
<p>Savarankiškas rašto darbas Nr. 2</p> <p>“Mokslini tyrin jim , apiman i ligos/negalios dinamikos šeimoje klausimus, analiz s kryptis ir rezultatai”</p> <p><i>Turinys</i></p> <p>Doktorantai atlieka trij (gali b ti daugiau) mokslini darb orientuot šeimos situacijos ligos/negalios atveju, mokslin analiz . Atlikt mokslini darb doktorantai ieško ir juos pasirenka savarankiškai, ta iau visi darbai tur t sietis tarpusavyje – šeimos ar sergan iojo panašaus amžiaus tarpsniais, negalios specifika, tyrimo problema (tarkim, vaiko negalios poveikis broliams/seserims) ir pan. Savo darbe studentai turi atlikti trump t darb metodikos pristatym , pateikti sav j rezultat interpretacij , iškelti tolimesnes tyrin tos problemos mokslin s analiz s kryptis. Studentai pristato k naujo apie šeim ir lig /negali jie sužinojo teorin je analizuojam mokslini darb dalyje, taip pat, kaip teorin darb dal gal t papildyti žiniomis gytomis studijuojamo dalyko metu.</p> <p>Darbas atliekamas raštu pagal iš anksto d stytojo pateikt darbo atlikimo strukt r ir klausimus. Studentai darb parengia raštu. Darbas pristatomas ir aptariamas grup je seminaro metu.</p>	20 val
Pasirengimas seminarams ir egzaminui	40 val.

Priedas Nr. 1

Rekomenduojama literat ra

Eil. Nr.	Leidinio pavadinimas	Leidinio autorius	Leidimo metai ir leidykla
1	Socialiniai ne galumo aspektai: straipsni rinkinys	Sudar. J Pivorien	2003, VDU
2	Negal s fenomenas	J. Ruškus	2002, Šiauli universiteto leidykla
3	Working with Loss, Death and Bereavement	J. Weinstein	2008, SAGE Publications
4	Nurses and Family Health Promotion: Concepts, Assessment and Intervention	P. Bomar	1996, Saunders Company
5	Understanding Disability; from Theory to Practice	M. Oliver	2006, Palgrave
6	Quality of Life for People with Disabilities: Models, Research and Practice	R. Brown	1997, Stanley Thornes
7	Sociologija ir sveikatos prieži ros paslaug vartotojas	V. Leonavi ius G. Baltrušaityt I. Naujokait	2007, Vytauto Didžiojo universitetas

8	Socialin gerontologija: ištakos ir perspektyvos	Sud. N. Ve kien	2004, Vytauto Didžiojo universitetas
9	Levels of Meaning in Family Stress Theory: Family Process	J. Patterson, A. Garwick	1994
10	Psichosocialin pagalba šeimai slaugant vaik . <i>Sveikatos mokslai</i> 2002'4 (20)	R. Butkevi ien	2004
11	Suaugusiojo raida	B. H. Lemme	2003, Poligrafija ir informatika
12	Šeima, auginanti vaik su negalia i vaikus su klausos negalia, socialin charakteristika (daktaro disertacija)	R. Butkevi ien	2008, VITAE LITERA
13	Ar tur t nepagydoma liga sergantis paauglys žinoti savo ligos diagnoz ir baigt ? T v patirtis ir poži ris. Socialinis darbas: patirtis ir metodai, (10 (2).	R. Butkevi ien I. Pudžemien	2012, Vytauto Didžiojo universitetas
14	Vaiko su negalia savarankiškumo ugdymo šeimoje diskursas	R. Vai ekauskait	2008, Klaip da

www.disabilityhistory.org/timeline_new.html

www.un.org/esa/socdev/enable/diswpa01.htm

www.selfadvocacy.com

Priedas Nr. 2

Numatom d stytoj s rašas:

1. Dalyko programoje d stysiantys profesoriai arba vyriausieji mokslo darbuotojai:
Prof. habil. dr. Aleksandras Kriš i nas (Reabilitacijos klinika)
Prof. habil. dr. Apolinaras Zaborskis (Profilaktin s medicinos katedra)
Prof. dr. J rat Macijauskien (Geriatrijos klinika)
2. Dalyko programoje d stysiantys docentai:
Doc. dr. R ta Butkevi ien (Socialini ir humanitarini moksl katedra)
3. Kiti dalyko programos d stytojai:
dr. Ramun Jurkuvien (Socialini ir humanitarini moksl katedra)
dr. Viktorija Grigali nien (Slaugos ir r pybos katedra)